

Oponentský posudek na diplomovou práci Michaely Kalíkové *Objekt, zvuk a hra ve výtvarném umění a ve výtvarné výchově*.

Diplomantka si vybrala aktuální téma, jehož zpracováním reaguje jak na posuny v chápání povahy a funkcí výtvarného umění, tak na statut uměleckého díla, tvůrce a diváka. K tématu přistupuje nikoli z odstupů, z pozice studia toho, co bylo o dílech napsáno, ale od přímé zkušenosti s percepcí a vlastním prožitkem výtvarného díla. Zároveň si je od počátku vědoma konstitutivní síly kulturních institucí, kde k setkání s výtvarnými díly dochází. Zde jsem ve zkratce naznačila komplexitu situace, do které se autorka práce dostává. Jak systematizovat a nebo jen jak zřetelně popsat tak složité jevy, jako je setkání s uměleckým dílem? Z jaké pozice? Autorka si klade, v souladu se současným stavem pedagogického a uměno-vědného bádání, náročné otázky k zamyšlení, s jehož formulací bojuje – se střídavým úspěchem – po celou dobu psaní (a rovněž tak oponentka po celou dobu čtení) textu.

Michaela Kalíková otvírá práci zápisy z deníku, které ukazují v autentickém zážitku jednu z možných pozic diváka – zvědavého a okouzleného dospělého-dítěte, které si chce dílo vyzkoušet, pohlížet si s ním, dotýkat se ho, hravě jej „použít“ – a setkává se s několika institucionálními postoji – od odmítavého až po vstřícný. Odtud se odvíjí autorčino zamyšlení nad způsoby percepcce, která je zde chápána jako specifický druh komunikace, jež zahrnuje mnohačetné smyslové stimuly a responze a z nich vyplývající modalities diváckého prožitku. Přes velmi zajímavou „didaktickou vsuvku“ (str. 11 – 25) se dostáváme k teoretičtější části o synestetickém vnímání a komplexním vnímání k vymezení „zvukového objektu“ a jeho zasazení do souvislosti vizuálního výtvarného díla. Následuje oddíl kazuistik zahrnující typická díla (či projekty) autorů, kteří se na spojení zvuku a vizuálního efektu zaměřují (Suška, Nikl, Skála, Díaz, Pešánek, Kandinsky) a další, poněkud méně sourodý „historizující“ a vývojový přehled příkladů použití a výskytu synestetických efektů u děl určitých uměleckých směrů a tendencí.

Na str. 48 najdeme poučení o synestézii, s odkazem na současná neurovědná bádání, a přesouváme se k Hudebním nástrojům ve výtvarném umění a opět k některým autorům (Reich, Jorgá, Varése, futuristé) a z rozhovoru s tvůrcem kytar se dozvíme něco i o principech stavby hudebního nástroje. Tato část je zakončena krátkým exkurzem do zkušeností s použitím reprodukováných nahrávek jako součásti výstav – je to i úvod k závěrečné části, pojednávající o vlastním didaktickém modelu uplatnění synestézií pro návštěvníky výstavy v U(P)M Galerii Rudolfinum.

První z nich jsem měla možnost otestovat sama na sobě – zvuková dílna u příležitosti výstavy Františka Víznera byla pro mě nejzajímavější částí komplexního programu, který je v diplomové práci pojednán na stranách 70 – 80. Také druhou zvukovou dílnu, „industriál“, jsem zažila v Rudolfinu v jedné z jejich nesčetných verzích. Obě dílny byly dobře konceptualizovány, realizovány a přinášely k zážitku z výstavy nové, specifické kvality.

Vrátím-li se však k hodnocení diplomové práci, pak právě v tomto kontrastu – mezi nepříliš obratným, roztržštěným popisem, byť s jednotlivými originálními postřehy a intuici pedagogickou - vidím i úskalí, která se diplomantce nepodařilo překonat. Přes výbornou učitelenskou invenci, schopnost prožitku i intuitivního přístupu k pedagogické transformaci obsahů, jež nabízí její vlastní zkušenost se současným uměním a hudbou, prozrazuje diplomantka jen slabou schopnost vytvořit reflektující odborný text, strukturovat jej, formulovat navazující obsahové celky, kriticky číst odbornou literaturu, analyzovat pedagogické situace a interpretovat je. Text měl projít navíc odbornou i jazykovou korekturou, neboť jeho obsahuje neúměrné množství nedostatků (stylistika, interpunkce, citační a bibliografická norma, správnost psaní vlastních jmen tvůrců, atd.), z formálního hlediska postrádám i předepsanou dvojjazyčnou anotaci.

K práci je přiložena cenná video dokumentace.

Navrhované hodnocení: *dobře*

Otázky k obhajobě

1. Vyberte si jednu z popisovaných závěrečných dílen (Vízner, Jirásek). Jak byste provedla analýzu reflexivních záznamů a jaké koncepty – vzhledem k navržené konceptualizaci, již také popisujete - se ukázaly jako nosné? Objevily se nějaké nové roviny rozvedení nebo změn původním rozvrhu dílny?
2. Jakou úlohu v kognitivních procesech hrají emoce? Uveďte souvislosti s vlastním pojetím „smyslové“ dílny.

V Praze 28. 12. 2007

PhDr. Marie Fulková, Ph.D.

